

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
מטות
תמוז התשפ"ג בשל"ד
בבית המדרש פעולת צדיק
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

על דברי בעל תפארת ישראל ב'דרוש אור החיים' לגבי עונש כרת, ותשובה לשאלה מדוע הפוסקים שכתבו לעשות סעודה בסיום מסכתא, לא הביאו אף לעשות סעודה בהגיע האדם לגיל ששים כיון שיצא מכרת.

ביאור שלושת שאלות התפארת ישראל בעניין כרת, והתשובות עליהן, שקלא וטריא בדבריו בעניין זרעו שלרשע שגם כן נכרת מן העולם, וכי האדם יכול למנוע עצמו מעונש כרת – מיתה לפני גיל ששים, ע"י רפואות וכדומה. משל נפלא בארי ובשועל.

אודות חידוש מפליא שכתב בספר הגן, כי מי שאינו מתפלל במקום קבוע עם ציבור, חייב כרת ח"ו. תגובה למכתב בעניין הסיפור עם הרמב"ם שכאילו ביקר בתימן וכו', ולמכתב נוסף המכחיש את הסיפור על החזו"א שהובא לפניו ס"ת בן 2500 שנה.

בעניין הדין לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת וכו', כדת מה לעשות בשבתות-קודש הללו [שבנוסח בלדי קוראים בס"ת פרשיות שונות משאר הקהילות] לגבי שנים מקרא ואחד תרגום.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: y5358404@gmail.com

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בקו "קול יהודי תימן" – 699

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.

השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א,

וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ברוך הוא

כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכי"ר.

השיעור מוקדש

ע"י רבי יוסף בן אברהם עדס הי"ו, מארצות הברית, להצלחת בניו בתורה ובמעשים טובים. בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונוק יצילהו, וישלח ברכה רווחה והצלחה בכל מעשי ידיו, ויזכה לראות את בניו עולים ומתעלים בתורה ובידאת שמים ובמעשים טובים, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

אכ"ר.

***

כמרכן השיעור מוקדש על ידי ר' מיכאל בן אברהם שיחי, מארצות הברית, לזיווג הגון ולהצלחה בכל העניינים. בעבור שהתנדב למוסדות נתיבות מהרי"ץ. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונוק יצילהו, ויזכה לזיווג הגון משורש נשמתו, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבכם לטובה ולברכה, אכ"ר.

אכ"ר.

***

כמרכן השיעור מוקדש ע"י ידידנו רבי נועם בן גדעון הי"ו, מהעיר נתניה ת"ו, להצלחתו ולהצלחת כל בני משפחתו, לגאולה ברחמים בקרוב וחזרה בתשובה של כלל ישראל.

בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונוק יצילהו, ויזכה לשפע טובה וברכה בכל מעשי ידיו, ולנחת מיוצאי חלציו, וימלא כל משאלות ליבו וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

על דברי בעל תפארת ישראל ב'דרוש אור החיים' לגבי עונש כרת, ותשובה לשאלה מדוע הפוסקים שכתבו לעשות סעודה בסיום מסכתא, לא הביאו אף לעשות סעודה בהגיע האדם לגיל ששים כיון שיצא מכרת.

בעל תפארת ישראל על המשניות, פירוש חשוב ומפורסם, שחיבר הגאון רבי ישראל ליפשיץ זצ"ל, סיפח בסוף סדר נזיקין, את 'דרוש אור החיים', זהו מאמר חשוב שהוא דרש אותו ברבים. למרות שהמאמר אינו קשור אל המשנה, אבל מרוב חשיבות העניין, הוא הדפיס זאת בסוף, כי זה שייך למסכת סנהדרין, שהיא בסדר נזיקין. המאמר הוא, 'על אמונת השארת הנפש ותחית המתים, כדי לזכות בהם את הרבים'.

אלו שני דברים יסודיים באמונה. א' לגבי נפש האדם, יש את החיים לאחר המוות, את העולם הבא. ב' תחית המתים.

זהו הנושא שלו, לברר ולחזק את העניין, ולהוכיח זאת.

שם באות ב', הוא כותב בזה"ל, אחר שהבאנו חמש ראיות הנ"ל על השארת הנפש, עתה גם כן נברר איך יהיה מעמד הנפש אחר צאתה מהגוף, ומה מהנפש של הבלתי צדיק יוכל אעפ"כ להתאפס אחר מותו.

מצד אחד, ישנה 'השְׁאָרַת הנפש'. כך היא לשונו. כך כתב, בלי וא"ו. ברם חושבני, כי יותר מדוייק לומר, 'השְׁאָרַת הנפש'. ומי שאינו צדיק, הנפש שלו 'תתאפס', דהיינו תהיה לאין, תתכלה.

רק קודם לזה נתרץ ביד אלוה, ג' קושיות חזקות שיש לנו על חיוב הכרת.

ישנו מושג ידוע בתורה, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָהּ וַיִּקְרָא ז', כ"ז, או לשונות אחרים הכתובים בתורה, כגון וְנִכְרְתָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָהּ וַיִּקְרָא י"ז, ט"ג, הַכֹּהֵן תִּפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹנֶה בָּהּ [במדבר ט"ז, ל"א]. ישנם כמה לשונות בפסוקים שונים, וישנו הבדל ביניהם. לא כל העבירות הן אותו הדבר, יש חילוקים פרטיים בין זה לזה. ואכמ"ל. הוא בא לעמוד לתרץ על שלוש שאלות חזקות, לגבי הנושא הזה.

דהנה הפְּרָת, ידענו שהוא העונש היותר נורא שיוכל לפגוש להאדם, ויתפשט את עצמו על הגוף ועל הנפש, שניהן יתאספו לגמרי. ישנו כרת לגוף, וישנו כרת לנפש. כרת לגוף היינו, שהוא מת בקיצור ימים. וכרת לנפש היינו, שהוא לא זוכה לעולם הבא.

מה שכתוב 'יתאפסו', אולי זה מלשון נאסף אל עמיו. אך כנראה זו טעות הדפוס, וצ"ל יתאפסו. מלשון אָפַס. כִּי אָפַס כָּסֶף [בראשית מ"ז, ט"ז]. כלשונו בזה לעיל וגם לקמן.

הכרת שבגוף, אמרו חז"ל [מו"ק דף כת]. שהמחוייב כרת, מת קודם ששיג שנת ה-ס', ושגם בניו הקטנים מתים.

ולתוס' שבת [דף כה]. ויבמות [ודף ב.ג], אין בניו הקטנים שחיו באותה שעה שחטא מתים, רק אותן שנאמר בהן "עירי ימותו", כבועל נדה וכדומה.

אמר, נִפְקִי לִי מִכְרַת. ברוך ה', אני שמח. כי כעת אני בטוח, שיצאתי מעונש כרת. היגעתו כבר לגיל ששים, ונִפְקִי לִי מִכְרַת. כרת לא מגיע לי.

דרך אגב, ראיתי כי ישנם אנשים אשר לא יודעים לקרוא את המלה הזאת, 'נִפְקִי'. וגם בספרים ראיתי מנקדים, 'נִפְקִי', עם קמץ שוא נע וצירי. אולם זאת טעות. כי 'נִפְקִי' היינו יוצאים. אולם 'נִפְקִי', פתח שוא נח וחירק, פירושו 'יצאתי'. לצערינו, בפרט בעדות אחרות, אין את מסורת הקריאה המדוייקת, כפי שאנחנו התימנים קיבלנו מרבתינו, דדייקי וגרסי. 'נִפְקִי', וכיוצא בזה יש כמו 'עֲבָדִי', 'אֲמָרִי'. יש 'עֲבָדִי', או 'אֲמָרִי', כשפירושו עושים, או אומרים. אבל 'נִפְקִי' היינו יצאתי, וכן 'עֲבָדִי' היינו עשיתי. אמרתי.

א"ל אביי, נְהִי דְנִפְקִי לִי מִכְרַת דְשָׁנִי, מִכְרַת דְיוֹמִי מִי נִפְקִי מַר?

אביי – תלמידי של רב יוסף – שואל אותנו, לא מובן לי מהי השמחה? הרי ישנו כרת של שנים, וישנו כרת של ימים. ולגבי כרת של ימים, הרי עדיין לא בטוח שניצלת.

כרת של ימים היינו, אדם שהיה חולה ומת, אם הוא מת מיד, בתוך ימים ספורים, הדבר נחשב מיתת כרת. כמבואר בגמרא שם לפני כן, מת פתאום, זו היא מיתת חטופה.

חלה יום אחד ומת, זו היא מיתת דחופה. ר' חנניא בן גמליאל אומר, זו היא מיתת מגפה, שנאמר ויחזקאל כ"ד, ט"ז בְּן אָדָם הִנְנִי לִקְחַ מִמֶּךָ אֶת מִחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגְפָּה, וכתוב [שם שם, י"ח] וְאֵדְבַר אֶל הָעָם בְּפִקְרָה וְתָמַת אִשְׁתִּי בְּעָרְבַי.

חלה שני ימים ומת, זו היא מיתת דחוייה. ג', גערה. ארבעה, נזיפה.

כאשר האדם נהיה חולה, בדרך כלל לוקח זמן עד שהוא מת. אבל אם הוא מת בתוך ארבעה ימים, אפילו ביום הרביעי, אזי הדבר נקרא מיתת נזיפה.

חמשה, זו היא מיתת כל אדם. זה כבר לא נחשב כרת. הדבר נורמלי כך. הגמרא לאחר מכן אומרת, כי כל זה הוא לפני גיל שמונים.

כרת' היינו, שהוא [החוטא] ימות. אבל לגבי שבניו ימותו, לדעת בעלי התוספות הדבר אינו קבוע בכל הכריתות, אלא רק היכן שכתוב 'ערירים ימותו'. רק אז, בניו אמורים להיכרת.

אולם כרת שבנפש, ג"כ עָנְשׁוּ מִבּוֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם [הלכות תשובה פרק ה'. צ"ל פרק ח'] שכתב, שכל המחויב כרת, אחר מותו, תתום ותתאפס נפשו ותתהווה לאין. וכן משמעות פשוטת – כתוב כאן בספר שלפני בטעות 'השטות', אבל צ"ל 'פשוטות' – מלת הכתוב "הכרת תכרת הנפש ההיא", דהיינו שיכרת הויתה מהעולם.

אולם על זה וכו'. כעת הוא מציג, שלוש קושיות, ועונה עליהם, כפי שנראה בעז"ה בהמשך.

*

קודם שניכנס לכך, אזכיר כי כבר נגעתי בעבר, כמה פעמים, בדברי התפארת ישראל הללו, אולם בקצרה. הערנו איזה הערות על דבריו, אבל אז הדבר היה ככה מקופיא, לא ישבתי אז על המדוכה, להגיע למסקנא, כי היו לי קצת דברים לא ברורים. וב"ה חושבני כי כעת היגענו לידי גמר, להבין את הנושא הזה בצורה מושלמת.

בגמרא במסכת מועד קטן [דף כ"ח ע"א] מובא בזה"ל, אמר רבה, מחמשים ועד ששים שנה, זו היא מיתת כרת. והאיי דלא תשיב להו, משום כבודו של שמואל הרמתי. אדם שמת בגיל צעיר, לפני ששים שנה, הדבר נחשב מיתת כרת. נראה כי אין פירושו, לגבי אדם אשר קצבו לו מראש שיחיה רק עשרים שנה, או שלושים שנה. אלא פירושו, שבמצב כזה שהאדם מת בגיל צעיר, לפני ששים, למרות שקצבו לו הרבה יותר, יכול להיות שזהו עונש של מיתת כרת.

ממשיכה הגמרא ואומרת, רב יוסף, כי הוה בר שיתין, עבד להו יומא טבא לרבנן. האמורא רב יוסף, כאשר הגיע לגיל ששים, עשה סעודה לחכמים שהזמין אותם לשמוח אתו לשם שמים, על הזכות הזאת.

על מה השמחה? ולשמחה מה זו עושה?

אולם אם האדם הגיע כבר ל'גבורות', ומת באופן פתאומי, אין מכך ראייה. מובא שם לגבי רב הונא, שמת באופן פתאומי. ואין מה לדאוג, כי כיון שכבר הגיע לגבורות, אין בכלל כל חשש. בכל אופן, כך שואל אב"י את רבי יוסף. שאין הוכחה.

אמר ליה, נקוט מיהא פלגא בידך.

ענה לו, טוב, לכל הפחות, דבר אחד אני בטוח. נכון שלגבי ימים לא, כי האדם לא יודע כמה זמן הוא יהיה חולה לפני שימות, את זאת רב יוסף לא היה יודע כעת, אולם לפחות דבר אחד הוא ידע.

*

בשיעור הקודם דיברנו בס"ד, בעניין סעודת מצוה, למי שעושה סיום מסכת. מדוע אבותינו נע"ג, לא נהגו לעשות סעודה. הסברנו בס"ד, כי אין הלכה כזאת. נכון שכתוב בגמ' שאב"י עשה זאת, אולם אדרבה, מכך שאב"י אמר בלשון 'תיתי לי', משמע כי רק אב"י עשה ככה, והדבר איננו מחייב. קל וחומר שזהו איננו מנהג כל ישראל, וגם לא מובא זאת להלכה ברמב"ם ובשלחן ערוך.

זהו כפי העניין של סעודת בר מצוה, שגם זאת אבותינו נע"ג לא היו נוהגים, כיון שאין לכך מקור, ואין חובה כזאת. אמנם כתוב בספר הזוה"ק, שרבי שמעון בר יוחאי עשה זאת, כאשר הגיע רבי אלעזר בנו לגיל שלוש עשרה. יוצא מכך, כי אכן זהו דבר טוב, מי שיעשה זה מצויין, אבל איננו דבר אשר היה מקובל בעם ישראל. רק יחידי סגולה, עשו זאת.

אולם את העניין הזה של רב יוסף, דהיינו לעשות סעודה בגיל ששים, גם הרמ"א – אשר הביא את עניין עשיית סעודה בסיום מסכת – לא הביא. הדבר אינו מוזכר כלל בשלחן ערוך.

ראיתי בתלמוד בבלי 'מתיבתא' [נפתור ופרח, מועד קטן דף כ"ח ע"א], שהביאו שאלה על כך, מדוע הפוסקים לא הביאו זאת? למה אלה אשר הביאו את העניין של אב"י, לעשות סעודה בסיום מסכת, לא הביאו גם את העניין הזה, לעשות סעודה בגיל ששים?

הם כותבים כך, מדוע אין מובא בשולחן ערוך וכדומה, שבמלאת ששים שנה עליו לערוך 'יומא טבא', ויש ללמוד זאת בקל וחומר, אם לגבי סיום מסכת שעל כך אמר אב"י [שבת דף ק"יח ע"ב] 'תיתי לי' – [ינתן לי שכר] שאז 'עבידנא יומא טבא לרבנן', שהביטוי 'תיתי לי' מצביע על ענין הנעשה רק מצד מדת חסידות [ראה ב"ח או"ח סי' ב' ס"ה], ובכל זאת נפסק כך ברמ"א [ויו"ד סימן רמ"ז סכ"ז] על סמך דברי הגמרא הללו, 'כשמסיים מסכת, מצוה לשמוח ולעשות סעודה'. שם כתוב 'תיתי לי', ובדר"כ מקובל לפרש כי זאת חסידות, אבל פה לא כתוב 'תיתי לי', א"כ משמע שהדבר יותר חשוב. הרי על אחת כמה וכמה צריך היה לפסוק כך להלכה, או כמנהג, לגבי 'שיתין שנין', שיערכו 'יומא טבא', כי את זאת מספרת הגמרא בפשטות, ולא כענין של 'תיתי לי', ש'רב יוסף כי הוה בר שיתין עביד להו יומא טבא לרבנן', ואף על פי כן אין ענין זה מוזכר כלל בדברי הפוסקים. ומדוע.

ב' – דבר שני – רב יוסף היה בדור השלישי של אמוראים, לפניו היו אמוראים רבים במשך מספר דורות, ולפניהם תנאים רבים במשך דורות רבים, ומובן שבין התנאים והאמוראים הרבים הללו שהיו לפני רב יוסף, הגיעו רבים מהם לגיל ששים, ומתעוררת השאלה, מדוע אין אנו מוצאים אצל אף אחד מתנאים ואמוראים אלו, שמסופר עליו שערך 'יומא טבא' בהגיעו לגיל ששים. למה הם לא עשו?

תשמעו את התשובה. ההסבר הוא, הגר"ז מבאר באגרת התשובה [פ"ה] את הסיבה לכך שבזמן הבית, כאשר יהודי היה עובר רח"ל על איסור כרת, הוא היה נפטר לפני גיל חמשים, וכאשר הוא היה עובר על איסור מיתה בידי שמים, הוא היה נפטר לפני גיל ששים, אשר עונש זה, ככל הענשים הבאים מלמעלה, מגיע כתוצאה טבעית של'עבירה עצמה, שזאת מפני שעקב העבירה על איסורים אלו, נכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי"ה ברוך הוא. וכיון שאצל היהודי גם חיות הגוף היא מהנפש האלהית, המקבלת את השפע משם הוי"ה

ממילא אין הָכִי נְמִי מִי שְׁחִי ע"פ רצון ה' הוא חי, ומי שלא חי עפ"י רצון ה' נכרת.

אבל אחרי שהעולם הידרדר, יש יותר חיות לכח סטרא אחרא, והרשעים מקבלים את ההשפעה שלהם משם, וממילא שייך שאפילו יאריכו ימים, כי בעצם היניקה שלהם היא לא מהקדושה. יש כח ביד כוחות הטומאה למשוך חיות לעוה"ז. זה תירוצו על השאלה הזאת.

ומי שרוצה לראות את שרשי העניין, יעיין לרבינו האר"י בספר מאמרי רבי שמעון בר יוחאי. כנראה משם שורש העניין. הגרי"ח בספר עוד יוסף חי, מביא חלק מדברי האר"י בזה, בפרשת וישב [סעיף ט"ז].

זהו תירוץ מאד מיוחד, לגבי השאלה הזאת. דהיינו, אין קושיא, למה בדורותינו רואים רשעים גדולים, אשר הם עדיין חיים, ואפילו מאריכים ימים. זאת בעצם אחת השאלות של בעל תפארת ישראל, כפי שנראה בהמשך. התשובה לכך היא, כי החיות שלהם איננה מן הקדושה, אלא מסטרא אחרא.

*

צריכים לדעת ולהבין, כי ישנם מושגים כאלה, דברים אשר נשתנו במשך הדורות. ואינני מדבר כעת, מצד המושג 'נשתנו נטבעים', שזהו עניין אחר. אך מה ששייך לכאן, זה למשל מה שבזוה"ק [פרשת יתרו] ישנם רמזים, לגבי השרטוטים שנמצאים במצח הילדים. וכבר הרמ"ק – רבינו משה קורדובירו, שהיה לפני כחמש מאות שנה – שואל, הרי השרטוטים האלה בילדים, זהו אחד מאלף. לגבי השרטוטים שישנם בגבות העיניים, הוא טוען כי הדבר כלל לא נמצא בילדים, רק אצל הזקנים. הוא שואל לגבי כל הסימנים הללו הכתובים בזוה"ק, כי לא רואים אותם אצל הילדים.

וזה לשון תשובתו [פרשת יתרו, כרך שמיני, דף ע"ב ע"ב], ויש לי לומר, שבזמננו שהיה רוח טהרה שורה אפילו על הילדים, היה משורטט בהם ציורין ושרטוטין אפילו פחות מ"ג. אמנם בדורנו אלה שאין רוח שורה באדם עד כמה שנים, אין שרטוטין נמצאים בנו בילדותינו עד

ברוך הוא, לכן כאשר 'חבל' זה נכרת ונפסק, נפסקת ממילא חיות הגוף. והעניין שגם חייבי כריתות ומיתה בידי שמים יכולים לחיות עד גיל חמשים או ששים הוא, משום שעד אז עדיין נשאר אצלם ה'רשימו' של הנפש האלהית וכו'.

ולכן יכול אף החייב בכרת ובמיתה בימי שמים להאריך ימים, ואפילו בנעימים, יותר מחמשים או מששים שנה, למרות שכבר נכרת ונפסק אצלו חבל ההמשכה משם הוי"ה ברוך הוא, כי אז הוא מקבל חיות מהיכלות הסטרא אחרא רח"ל. ואז, בזמן הגלות, אפשר לחיות גם על ידי חיות זו.

לפי זה מובן בפשטות מדוע אין מובא בשלחן ערוך שכאשר מגיעים לגיל ששים יש לערוך 'יומא טבא', שגם כאשר מגיעים לגיל ששים, אין זו לגבי אנשים רבים הוכחה לכך ש'נפק מכרת', כי בתקופת הגלות יכול להאריך ימים מששים שנה, אף מי שחבל ההמשכה אכן נכרת ונפסק.

בכך מובן מדוע אין מסופר לגבי תנאים אחרים, אשר היו לאחר חרבן בית המקדש, ולגבי האמוראים, אשר היו לפני רב יוסף, על עריכת 'יומא טבא' בהגיעם לגיל ששים, כי מפני עֲנִיּוֹתָנָתָם הרבה הם חששו, כביטוי הידוע 'איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי' [ברכות דף כח:], ולפיכך יש מקום רח"ל לספק, שאולי חיותם אינה נובעת מהיכלות הקדושה. ואלו רב יוסף, אכן ערך 'יומא טבא', כי לגביו היתה הוכחה ברורה שחיותו היא רק מהיכלות הקדושה וכו' ע"כ.

*

באופן יותר ברור, הסברנו זאת בס"ד בזמנו ובשיעור מוצש"ק בשלח התש"ע, דף קכ"ב, לפני בשלוש עשרה שנה, בזה"ל, יש תשובה אחרת שכותב הגר"ז באגרת התשובה. הוא אומר שכל זה היה בדורות ראשונים עד חרבן בית המקדש, שאז הנשמות היו נמשכות מהקב"ה. אבל אחרי חרבן ביהמ"ק, הוא אומר שם דברים גבוהים, יש אפשרות לנשמות למשוך את חיותם מסטרא אחרא. דהיינו, כל זמן שההשפעה שלעולם היתה בדרך הקדושה,

אשר יכנס בנו רוח, שהרי השרטוטין הם מצד רוח הקודש שבאדם.

*

אינני רוצה להאריך בכך, בשאלה שהבאנו למעלה, מי שירצה יעיין ב'כפתור ופרח' [שם בתלמוד בבלי מתיבתא]. הוא כותב תירוץ, לגבי השאלה הזאת. העורך בהדפסת השיעור, יעתיק משם [וכדלקמן]. ועל פי זה רצונו להגיד, כי רב יוסף שאמר 'נפקי לי מכרת', כי אצלו ודאי הוא לא קיבל את החיות שלו מהיכלות הטומאה.

אודות רב יוסף, מסופר בגמרא [הוריות דף יד.], שהוא הוגדר בתואר 'סיני', שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני [רש"י שם ד"ה סיני], ורבה היה 'עוקר הרים', חריף ומפולפל בתורה [שם ד"ה וחד].

כאשר היה צריך למנות ראש ישיבה, והתלבטו את מי מבין שניהם למנות, שלחו שליח לארץ ישראל לשאול איזה מהם קודם, והתשובה היא ש'סיני עדיף, הכל צריכין למרי חטאי' – [לבעל החטים, שבידיו הבקיאיות]. ומסופר בגמרא, שבכל זאת לא רצה רב יוסף לקבל את המינוי, ורבה מונה לראש ישיבה, ומסיימת הגמרא, 'וכל שני דמלך רבה, רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף' – [אפילו לא להזמין את האומן אל ביתו לצורך ריפוי]. ומבאר הרמ"ה [הובא בתוס' הרא"ש להוריות שם], כי משום שרב יוסף השפיל את עצמו, ולא חפץ לנהוג בשררה לפני רבה, הגינה זכות ענוה זו עליו ועל בני ביתו, שבמשך כל השנים הללו, עשרים ושתים שנה אשר מלך רבה, לא חלה אף אחד מבני ביתו, כך שלא נזקקו כלל לאומן לצורך הקזת דם וכו'.

אבל התירוץ הזה, נשמע לי משונה. לא נראה מתקבל על הדעת. וכי רב יוסף היה יותר גדול וקדוש מכל התנאים והאמוראים? רק הוא בטוח, שהחיים שלו הם מן הקדושה, ועליהם ישנו ספק אולי הם אינם מן הקדושה? אתמהא.

*

אכן הפוסקים, בעלי השלחן ערוך ונושאי כליהם, לא הביאו את העניין הזה של רב יוסף,

לעשות סעודה בגיל ששים, אבל בשו"ת אפרקסתא דעניא [סימן קכ"ג] כתב בזה"ל, על דבר ברכת שהחיינו ביום מלאת שבעים, ודעתך שיש לברך בשם ומלכות, הן אמת שהחויי [סי' ע"ז] כתב דנ"ל לברך שהחיינו, וסתמא משמע בשם ומלכות, כבר כתב בשו"ב [סי' רכ"ג] דיברך בלא שם ומלכות, כיון שלא הזכר בש"ס ופ"ו. ובשו"ת עו"ש [סי' כ"ב] כתב, דאין לברך שהחיינו אלא היכא דתיקנו חז"ל וכו'. לגבי ברכת שהחיינו, לא יתכן. הרי חז"ל לא תיקנו לברך שהחיינו.

אבל בהמשך הוא כותב, לגבי לעשות סעודה, ויש להביא סמך מן הש"ס [מו"ק דף כת.], רב יוסף כי הוה בר ס', עביד להו יו"ט לרבנן, אמר נפקי לי מכרת. ועי' בס' מקור חסד על ס"ח סי' רי"ג, עוד סמוכין לזה. מכל מקום, לברך אין ראיה, רק למיעבד יו"ט. וכמו מאן דשלים מסכתא וכו'. לברך שהחיינו לא שייך, אבל שייך לעשות סעודה. כך הוא אומר.

אולם כבר אמרנו כי בשולחן ערוך עכ"פ, הדבר אינו מובא.

על כן, השאלה היא אכן שאלה. נחזור עליה בקצרה. ישנם פוסקים, אשר הביאו את העניין של לעשות סעודה בסיום מסכתא, על פי אביי. אם כן, למה לא הביאו גם את רב יוסף? השאלה לפי אלה שהביאו זאת. בשלמא לדידן, אין ראיה מן היחידים אשר עשו זאת. אבל אלה אשר כן הביאו, כגון הרמ"א, וכן מהרש"ל [בבבא קמא ספ"ה] שהביאו את עניין סעודת בר מצוה, למרות שאין על כך חובה מצד הש"ס, הם אלו אשר היו צריכים להביא כפי שרב יוסף עשה, סעודת מצוה בגיל ששים?

חושבני, כי התשובה לכך היא פשוטה. הדבר בגלל קושיית אביי. הרי אביי שאל את רב יוסף שאלה, 'נהי דנפק ליה מר מכרת דשני, מכרת דיומי מי נפיק מר?' הרי אינך יודע, כמה ימים תהיה חולה? בגלל הקושיא הזאת. נכון שרב יוסף ענה על כך, 'נקוט מיהא פלגא', אבל הקושיא היא עדיין חזקה. לכל הפוסקים היה נראה, כי קושיית אביי אכן צודקת. אין זו סיבה

שערי יצחק – השיעור השבועי

הבא – וגם גופו גם נשמתו, כבר מחוייבים להשתחק – הוא צריך להתאפס ולהתפורר – ומה יש לו לאבד עוד.

והוא מכניס כאן שאלה נוספת, בדרך אגב, ומה יהיה ענשו בארץ בגופו, למי שעבר על כרת אחר שכבר עבר עליו שנת ה-ס' כגון, אבל חמץ בפסח, בגיל ששים ואחת. לכאורה, כבר לא שייך לגביו כרת על הגוף.

ב' – עוד לפני השאלה שלו השנייה, הוא מקדים כך, דאף דאין להקשות על פי מה שכתבה התורה, דהמחוייב כרת זרעו כלה, והרי נראה כמה חייבי כרת שאין זרעם כלה? לדבריו, זאת אינה קושיא. דיש לומר, דעונש זה מתפשט ממעל להבטה עיגולית של אדם. כי לפעמים, לא יפגש זה העונש רק לדור השישי או השביעי. הכל כפי כובד משקל סיבת החטא, שגלוי רק לשמו יתברך. הקב"ה יודע, והוא הקובע, מתי בדיוק צריך לקבל עונש.

ודבר זה, אף שאינו נראה בדורות ההדיוטיים, שאין אדם זוכר השתלשלותם כ"כ, אבל נראה ונרגש בדורות המלכים, שרשומים זרעם ביותר לעיני אדם. דלפעמים היה לשר או מלך ג' או ד' בנים, ולבסוף אחר איזה מאות שנים תמו נכרתו, כמו שנראה לכל קורא בסיפורי (הוועלט געשיכטע). הוא מציין ספרים בלשונם של גויים.

ואם תאמר, כי אין להביא ראיה מן הגויים. הדבר אינו. וזה מפני שגם אצל הבלתי ישראלים, אפשר דיש חיוב כרת, דהכי בני נח אזהרתן זהו מיתתן וסנהדרין דף נ"ג, ורוב חייבי מיתות בית דין אפילו בישראל יש בהן חיוב כרת, ואיך יגרע בן נח מזה.

אמנם קשה – מה שכן קשה לו – דהרי נראה כמה חייבי כריתות כבועלי נדות ומחללי שבתות, וביותר מוסרים שעוברים על כל מצוות התורה היותר חמורות, ואפילו הכי לפעמים מזקינים, ונעשים זקנים ושבים כזקני אשמי, וכי סלקא דעתך שח"ו תאמר לנו תורנו הקדושה דבר שנראה כ"כ הרבה פעמים בהיפך.

מספיקה לשמות, כי לא בטוח שהוא נפק מכתת דיומי, לכן הם לא הביאו זאת, אפילו בתורת המלצה.

שאלה מהקהל: הפוסקים שכתבו לגבי סעודת סיום מסכת, זה בגלל שכך היה המנהג אצלם, או שהם נסתמכו רק על הגמרא? תשובת מרן שליט"א: רק על פי הגמרא.

ביאור שלושת שאלות התפארת ישראל בעניין כרת, והתשובות עליהן, שקלא וטריא בדבריו בעניין זרעו שלרשע שגם כן נכרת מן העולם, וכי האדם יכול למנוע עצמו מעונש כרת – מיתה לפני גיל ששים, ע"י רפואות וכדומה. משל נפלא בארי ובשועל.

בעל תפארת ישראל מקדים ואומר, בכדי לבאר את העניין, כי יש לו שלוש קושיות.

שאלה ראשונה שהוא שואל, הרי ישנו כרת לגוף, וישנו כרת לנפש. א"כ מה יהיה לגבי רשע כזה, אשר רח"ל עבר כמה פעמים על איסור כרת? ק"ו פעמים רבות. לכאורה, כמה פעמים הוא יכול למות? הרי הוא כבר מת? נגמר. תצא רוחו ישוב לאדמתו, ביום ההוא אבדו עשתונותיו.

שאלה שניה, כתוב כי 'הוא מת, וגם זרעו כלה'. אבל לכאורה, הרי אנחנו רואים כמה חייבי כריתות, כגון בועלי נדות, ומחללי שבתות, מומרים העוברים על כל התורה, אשר נהיים זקנים ומאריכים ימים. היכן ה'כרת'? וכי סלקא דעתך שהתורה תכתוב בהיפך מן המציאות?

שאלה שלישית, הרי כתוב וסנהדרין ריש פרק עשירין כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. מי אלו כל ישראל? אם המדובר על צדיקים, הרי זה לא דוקא ישראל, כי ישנם ג"כ חסידי אומות העולם שאחז"ל כי יש לו חלק לעולם הבא. ואם המדובר ברשעים מישראל, הרי ישנם חייבי כריתות, שאין להם חלק לעולם הבא?

וז"ל שם, אולם על זה יש להקשות.

א' איזה עונש יוכל לפגוש בגוף ובבנים ובנפש, למי שעבר כמה פעמים על כרת. הרי כבר בעונו הנורא הראשון, כבר איבד כל הצלחתו בארץ ובשמים – אין לו עולם הזה, ולא עולם

זאת השאלה השנייה שלו.

ג' קשה לי על המשנה שאמרה בפירוש, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר ועמך כולם צדיקים". וקשה, ממי ידבר התנא? אם מצדיקים, הרי בכהאיי גוונא גם חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא, ואין חילוק רק בין רב למעט. דהישראל ייש לו שכר הרבה, לקוות כשישמור מצוות תורתו, אבל יש לו גם כן לירא מהפסד יותר משאר אומות כשלא יזהר במצוות אלהיו. וא"כ למה נקט דוקא, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.

אלא על כרחך, דגם ברשעים מיירי. וכן משמע הלשון ד'כל ישראל', משמע אפילו חייבי כרתות ומיתות בי"ד, דאע"פ שחטא ישראל הוא. וקשה, וכי מאחר שנשמתו מתאפסת ונכרתת, היכן נשאר העולם הבא שלו? מלבד דקשה נמי, דמסיים זעמך כולם צדיקים, והרי גם מהרשעים מיירי התנא.

קודם שאמשיך, לראות את תירוציו על שאלותיו, ברצוני לומר כי אכן ישנו מושג כזה, ש'זרעו בלה'. ולא רק זרעו, אלא יתירה מכך, אפילו זרע זרעו. כך כתוב בראשונים. אבל הוא אומר, כי זאת אינה שאלה. לדבריו, זאת הוא לא מקשה, כיון שהדבר יכול להיות אחרי ששה-שבעה דורות, רק שהאנשים פשוט לא שמים לב לכך, ואינם יודעים זאת.

הנני חייב לומר, כי אינני מבין כלל את הדרך שלו כאן. אדם החייב כרת, רשע גדול כזה, ואומרים לו שזרעו יכלה בעוד ששה-שבעה דורות, וכי איכפת לו מה יהיה עם צאצאיו אפילו אחרי ארבע או חמש דורות, כאשר כבר שכחו ולא זוכרים כלל מיהו אותו אדם?

מפליא שלבעל תפארת ישראל היה נראה כי זהו תירוץ טוב, ולכן זאת אצלו איננה שאלה, כי אחרי ששה-שבעה דורות, נכרת זרעו.

הרי כפי שכתוב לגבי חזקיהו המלך, אמר לו ישעיה הנביא, שהרעה תהיה בימי בניו, והוא ענה [מלכים ב' כ', י"ט] טוב וגו' שְׁלוֹם וְאַמֶּת יִהְיֶה בְיָמָי. אבל מה יהיה בדורות הבאים, עם צאצאיו, לא היה איכפת לו.

ישנם אנשים, אשר רוצים שישאר להם זכר בעולם. הרי העונש 'כרת', בא להרתיע ולהפחיד את האדם, א"כ כאשר אומרים לאדם, הינך יודע מה יהיה? כרת? אזי הוא מפחד ונרתע. נמנע מהעבירה. אולם כאשר אומרים לו, שצאצאיו יכלו לאחר כמה דורות, וכי הדבר יפחיד אותו? אולי ישנם כאלה, אבל להרבה אנשים, לא איכפת להם מכך.

שאלה מהקהל: אולי לאחר ששה דורות, זהו הסיוס לגמרי, אולם הדבר מתחיל כבר בדור שלו?

תשובת מרן שליט"א: יכול להיות. בסדר גמור. גם אם כן, העונש הוא שזרעו יכלה, שלא יהיה לא המשך בעולם. למה שיבהל מכך? המובן מן המלים 'זרעו נכרת' הוא, כי פירושו שאין לו המשך. זהו. אולם מה שכעת זה מתחיל, שחלקם ילכו, ובהמשך לא יהיה, זה לא כ"כ נורא.

אזכיר בפניכם, את המשל עם השועל. זהו משל המובא בהרבה ספרים, כיון שיש בו מוסר השכל. הגאונים מביאים זאת [בתשובת הגאונים], 'משלי שועלים', בזה"ל, מעשה בשועל, שבא עליו הארי לאכלו. אמר לו השועל, מה יש בידי להשביעך? כמה כבר תאכל ממני? קילו או שנים?

בוא עמי, שאני מראה אותך אדם שמן, שאתה טורף ושבע ממנו. אביא לך אדם, השוקל -100 150 קילו...

והיה שם גומץ מכוסה, ואדם יושב מאחוריו. מכוסה עשבים, או משהו אחר. לא מרגישים. וכיון שראהו הארי, אמר לשועל, הריני מתיירא מתפילתו של זה, שלא תכשילני. האדם הזה הוא כעת מתפלל, וכי אטרוף אותו? לא ולא.

אמר לו השועל, אי אתה מתירא, ולא בנך, אלא לבן בנך מגיעו העון. אל תדאג, העון לא יהיה עליך, הנכד שלך יקבל את העונש. עכשיו, השבע רעבונך. ועד בן בנך, זמן הרבה. כעת שאתה רעב, תאכל ותשבע. עד בן בנך, יש הרבה זמן.

נתפתה הארי, וקפץ על הגומץ, ונפל בה.

הראשונים, הכותב לגבי הפסוק [בראשית מ"ט, י']
לא יסור שבט מיהודה וגו', בזה הלשון, וזה היה
עונש החשמונאים, שמלכו בבית שני. כי היו
חסידי עליון. ואלמלא הם, נשתכחו התורה
והמצוות מישראל.

ואף על פי כן, נענשו עונש גדול. כי ארבעת בני
חשמונאי הזקן, החסידים המולכים זה אחר זה,
עם כל גבורתם והצלחתם, נפלו ביד אויביהם
בחרב, והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל
[בבא בתרא דף גג,] "כל מאן דאמר מבית
חשמונאי קאתינא, עבדא הוא". שנכרתו כולם
בעון הזה. הרי נאמר, 'לא יסור שבט מיהודה',
א"כ כיצד אתם לוקחים את המלכות? הרי אתם
כהנים? הלוא המלכות, היא רק לשבט יהודה?

ואף על פי שהיה בזרע שמעון עונש מן
הצדוקים, אבל כל זרע מתתיה חשמונאי
הצדיק לא עברו אלא בעבור זה שמלכו, ולא
היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט
והמחוקק לגמרי. והיה ענשם מדה כנגד מדה,
שהמשיל הקדוש ברוך הוא עליהם את
עבדיהם, והם הכריתום. כך דעת הרמב"ן.
רואים, כי אכן ישנו מושג כזה.

ברם, רבים אינם מסכימים לרמב"ן, כגון
בדרשות הר"ן [דרוש שביעי]. הארכתני על כך
בספר שמן למאור [דף קט"ו קט"ז], מי שיעיין שם
יראה כי הבאתי בזה"ל, וגם בספר רסיסי לילה
למהר"צ הכהן מלובלין [דף פ"ד ע"ב ופ"ה ע"א]
כתב, דמה שאמרו לא אשתייר מינייהו אלא
ההיא ינוקתא [בבא בתרא דף גג,] אין הכוונה
שלא נשאר מהם לגמרי, וחלילה למי שעשה
התשועה הגדולה הזאת בישראל יכלה זרעו מן
העולם. וטעם הרמב"ן הנ"ל, שזה מפני שנטלו
המלוכה, אינו מספיק להסיר השאלה, למה
יגיע עונש זה לחשמונאי הצדיק שלא נטל
מלוכה, שלא ישאר כלום מזרעו? אלא ברור
דהכוונה, שלא נשתייר מזרעו בפרסום, ומי
שיתייחס אחריו.

אין הכוונה, שלא ממש נשאר כלום מזרעם,
אלא שהם לא היו אנשים מפורסמים, דהיינו הם
נעלמו ונתפזרו. אף אחד לא יגיד, אני
מצאצאיהם, אבל היו בפועל. לא שבמציאות

בא לו השועל, ועמד לו על שפת הגומץ, מציין
עליו. אמר לו הארי, הלא אמרת שאין
הפורענות באה עליך, אלא בן בנך נתפש בה?
אמר לו השועל, כבר יש עון על אבי אביך,
שאתה נתפש בו. ישנו עון לסבא שלך, ובעת
אתה קיבלת את העונש עליו...

אמר לו הארי, אבות יאכלו בוסר וכו'?
א"ל השועל, ולמה לא חשבת כך מבראשונה?
כאשר אמרתי לך זאת, שזה יהיה לגבי הנכד
שלך, לא היה איכפת לך. בעת שאתה מקבל
עונש על העון של סבא שלך, הינך שואל איפה
הצדק? הרי הוא זה שעשה, לא אני? רק בעת
אתה מתחיל לחשוב, ולטעון שהדבר לא נראה
לך מתקבל על הדעת.

רב האיי גאון אומר, וכמה וכמה מיני מוסר יש
במשל הזה. בספרי נפלאות מתורתך [בשיר
השירים, לגבי הפסוק אחזו לנו שועלים וגו'] כתבתי
בס"ד, כי רק מן המשל הזה, הוצאתי 'שבעה
עשר מוסרים'.

ולענייננו, הנקודה היא כדלקמן, זרעו שלחייב
כרת, נכרת אף הוא, כמ"ש רבי חננאל ורש"י.
מכל המפרשים המובאים בתלמודית ערך כרת
[כרך ל"ב, דף שפ"ו], נראה שכולם סוברים דלא
כפי שהתפארת ישראל אומר. לא מצאתי לו
חבר. [אבל יש להעיר שהיה להם לציין לכל
הפחות לדברי בעל תפא"י הללו]. ואף זרע זרעו
כותב מפורש בדינא דחיי [לאוין ק"ט], וגם הערוך
לנר במס' כריתות [דף ב' ע"א] כתב שאפילו זרע
פסול. דהיינו שאפילו יש לו ממזרים פסולים, גם
הם לא ישאר מהם זכר.

מצאנו שזרעו של נבוכדנצר מלך בבל נכרת,
כמו שנאמר [בישעיה י"ד, כ'] לא יקרא לעולם
זרע מרעים. ופירש הרד"ק, בניו שהם זרע
מרעים לא יקרא לזמן רב בן פלוני, כי במהרה
יכרת זרעו, כי במות בלשצר בן בנו נכרת זרעו
מכל וכל ע"כ. ועוד נא' שם [בפסוק כ"ב] וְהִכְרַתִּי
לְבָבֶל שֵׁם וּשְׂאָר וְנִין וְנֶכֶד נְאֻם יי'.

מצאנו אפילו לגבי החשמונאים, לפי דעת
הרמב"ן, כי לא נשאר מהם זכר. רח"ל. זהו דבר
מבהיל. אבל כך היא דעת הרמב"ן, ענק מן

לא היה מזרעם, רק שזה נשתכת, העלימו את זה. כנראה הם פחדו, ולא פירסמו את היחוס שלהם.

*

אינני מבין את המהלך הזה של התפארת ישראל, אבל עיקר הנקודה החשובה היא מה שהוא כותב ומאריך בהמשך, וכדלקמן.

כדאי לראות את כל הדברים שלו בפנים, אי אפשר במסגרת השיעור לקרוא ולבאר את כל הדברים. וישנם שם דברים מתוקים מדבש. הרבה דברים שהם חשובים מאד. גם מה שהוא כותב לפני כן, 'חמש הוכחות על הישארות הנפש'.

לענייננו, בעל תפארת ישראל מביא בהמשך, את הפסוק [משלי כ, כ"ז] נַר יִי נְשִׁמַת אָדָם, חֶפֶשׁ כָּל חַדְרֵי בֶטֶן.

וזה לשונו שם, אמנם אמרינן במדרש ויקרא רבה פרק ל"א על הכתוב [תהלים י"ח, כ"ט] כִּי אֶתָּה תֵּאִיר נְרִי, יִי אֱלֹהֵי יַגִּיף חֶשְׁבֵי. אמר הקב"ה לישראל, בני, נרי בידך, ונרך בידי. אם אתה תאיר נרי, אני מאיר נרך. ואם אין אתה מאיר נרי, אין אני מאיר נרך. עד כאן לשון המדרש. וקשה, מה הם ב' נרות הללו, שכשנאיר אחד יאיר לנו הקב"ה גם השני?

אולם 'נר אלהים נשמת אדם, חופש כל חדרי בטן, דשני אורות רוחניים הדליק הקב"ה בתוכינו. מצד אחד, יש את גוף האדם, ומצד שני יש את הנשמה שלו.

א' הוא ניצוץ אלהי, המחיה את כל בנין הגוף, וכל אשר בו. וזה האור הקדוש, הוא כביכול חלק אלוה ממעל ממש. הניצוץ, זהו משהו שכולו רוחני. כמו שכתוב [בראשית ב', ז'] וַיִּפַח בְּאָפִיו נְשִׁמַת חַיִּים. זהו דבר גבוה מאד. כביכול כנופח לנו, אשר רק רוחו שהוציא הנופח ממלא את הנוד. הקב"ה נפח באפיו נשמת חיים, להחיות את הגוף. דבר מת ומגושם, עם דבר רוחני. צריך להסביר את זה, ובלנ"ד נעשה זאת בשיעור נוסף.

אולם מפני שזה הניצוץ הוא רוחני דק מאוד ואפרתי. דהיינו חשוב מאד. והגוף – מאידך –

הוא עב וגס ביותר, עד שא"א שיתאחדו ב' הפכים כאלו ויתאגדו יחד, ברא הקב"ה עוד דבר הממוצע בין שניהן, והוא נפש הבהמיית, או כמו שקראוהו (גערפען גייסט), והוא הוא הנר הכהה, אשר על ידו יתאחדו הנשמה עם הגוף, עד שכל אלה הג' מאוגדים יחד בדרך נפלא, והיו לאחדים יחד.

מכיון שההבדל הוא מדאי קיצוני, אין אפשרות לחבר ביניהם, ע"כ הקב"ה עשה את הנפש, בכדי שתחבר בין הנשמה לבין הגוף. הנפש זה משהו ממוצע, בין זה לבין זה, ואחרי שזה מתחבר אזי החיבור הוא כ"כ חזק, עד שכבר לא רואים את החיבור. האדם חי, מתנועע ופועל ועושה, עם כל החכמה שיש בגופו, מכוח הנשמה שישנה בתוכו, אבל החיבור הוא כ"כ מהודק וכו', עד שהדבר איננו מורגש.

עד שהאדם כל ימי חייו, גם את עצמו לא יוכל לבקש בתוך עצמו, כי יחשוב בעצמו שאין בתוכו רק עצם אחד. ושהגוף הוא הנשמה, והנשמה הוא הגוף. כי לדעתו, הכל רק עצם אחד.

האדם חושב שהכל הוא דבר אחד, שהגוף זה הנשמה והנשמה זאת הגוף, כיון שהם מחוברים. עובדים בשיתוף פעולה מלא.

אמנם, כל זה רק עוד שחי. אבל אחר המות, תתפרד זאת החברה הנאמנה, כמו שכתוב [קהלת י"ב, ז'] וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרָר עַל הָאָרֶץ בְּשִׁהִיהָ, וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה. אחרי שהאדם מת, 'הרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה', והגוף נרקב.

והרוח הנזכר, הוא הוא הניצוץ הקדוש, אשר זכרנו אשר מיד ה' ניתנה לאדם. דמדהיא נאצלת כביכול מאלהותו יתברך, לכן אינה בת פלייה ותשוב למקורה. אבל הנפש הבהמיית, הממוצעת בין הנשמה להגוף, מפני שכל התקוממותה לא נתהוותה רק ע"י הרכבת חלקי הגוף, לכן השכל נותן, שכשיתפרדו חלקי הרכבת הגוף, גם זאת הנפש תתבטל ממצייאות שלה. אבל הקב"ה הבטיח לנו, שבאם רק נשמור מצות אלהינו, גם היא לא תתבטל ממצייאותה וכו'.

וזה לשונו שם, ולפי זה מתורץ הקושיא הראשונה שהקשינו, מה יענש המחוייב כרת כמה פעמים? דלפי דברינו, לפי רוב הכריתות שעבר, כן יאריך זמן זיקוקו וצער קודם שיתטהר הניצוץ הקדוש. ולפעמים גם כמה מאות שנים, לא יהיו די בהן לזיקוק ולטהרתו. הדבר אינו מספיק. יש לו כ"כ הרבה כריתות. הנשמה והגוף מחוברים, ובמשך כל השנים הללו הוא מקבל את ענשו.

וכדאשכחן בשל"ה, שראה אדם שנכנס בו רוח חוטא אחד, שהיה מהראשונים שהרימו אבן לסקול זכריה הנביא ע"ה בבית המקדש, וזה היה יותר מט"ו מאות שנים אח"כ. השל"ה בזמנו ראה אדם, שהוא עדיין גלגול של אותו אדם, נכנסה בו רוח של אותו החוטא, אשר חוזר וחוזר בעולם מזמן זכריה הנביא. עברו מאז, אלף וחמש מאות שנה. פירושו, שעדיין האדם הזה מקבל את ענשו בעולם. כ"כ המון זמן.

ולגבי השאלה השנייה, כיצד חייבי כריתות מאריכים ימים? על כך הוא עונה בזה"ל, וא"כ גם קושיא שניה מתורצת, שהקשינו שאנחנו רואים לפעמים חייבי כרת מאריכים ימים. די ש לומר, מדכבר הוכחנו שמי שחייב כרת כמה פעמים מדאי, אפשר לקיים בו עונש הכרת בגופו, משתלם זה ע"י יסורי הזיקוק בעולם הבא. כמו כן בענין מיתתו, שראוי להיות קודם זמנו. הרי כרת שלגוף, זה רק פעם אחת. אלא הכוונה, ביסורים. בזיקוק לעולם הבא. בזה הוא ממשיך.

*

בעת הוא אומר דבר מפליא. וז"ל, והרי לפעמים, אי אפשר שימות קודם זמנו, רק בדרך נס. דהנה הקב"ה חתם עולמו בגושפנקא דמלכא, חותם הטבע, אשר לא ישנהו כ"כ בנקל וועיין מה שכתבנו בס"ד בפירושינו בסדר נשים דף ק"פ א'. עיין על זה לקמן ד"ה דרך.]

ולכן המחוייב כרת, אשר יהו אם היה מקבל עונשו שהוקבע לו. אולם אם יכריח בכוח הטבע שלא ישיגהו העונש ההוא, שישמור היטב בריאותו, וכשיחלה מעט, עד מהרה יקרא

אולם כל זה, בצדיק גמור. דאצלו, אחר יציאת הנפש, מתפרדת החבילה, וכל אחד הולך לדרכו, ורק הַבְּלָא דגרמא, הנקרא (קנאכען גייסט), נשאר מחובר בעצמות. ואעפ"כ, כל מדרגות הנפש נשארים עומדים עדיין בהשתלשלות דק יחד, וביותר בשעת המולד, או בט"ו לחודש, או ביארצייט.

ולכן אז ניאזות ללכת על קבר אבות, מפני שאז הנשמה תעוף יותר סמוך וסביב לקבר והעצמות. אבל נפש החוטאת, אי אפשר שתכף אחר המוות יתפרדו חלקי הנשמה כל אחד לדרכו, ושתשוב הרוח לאלהים כמו שאמרנו, מחמת שגם הניצוץ הקדוש הביא עמו כמה כתמים שחורים, מחטאים מנסיעת הנפש דרך העולם הזה.

ועתה לאחרי המוות, כשהיא לבדה, לא תוכל להתנקות, מחמת רוממותה כשהיא לבדה אינה נופלת תחת הזמן של הזיקוק. לכן, אחר יציאת הנפש, ישארו משולבים יחד ב' מיני נפשות הנ"ל, שע"י התאחדותם יחד יפול גם הניצוץ הנ"ל, תחת הזמן כמו בחיי הארציים, וע"י זה יכול ומסוגל הוא לקבל עונשו י"ב חודש, או פחות או יותר, לפי רוב חטאיו, כדי שיזדקקו היטב. ואח"כ ישובו שניהן לישוב לפני אלהים, לקבל שכר על מעשיהם הטובים וכו'.

אדם אשר צריך לזקק ולזיבך את עצמו, יש לו עונש, שנים עשר חדשים. זהו התיקון שלו. דבר זה נעשה, על ידי חיבור הנשמה עם הנפש. הנשמה היא משהו רוחני בלבד, אצלה לא שייך זמנים. הנפש מחברת את הנשמה והגוף ביחד, ואז הנשמה שהיא מלוכלכת בחטאים, כיון שהיא נכתמה ונתלכלכה, יש לה כתמים של עבירות, צריך לזקק ולנקות אותה. וע"י החיבור הזה של הנפש, יש את הזמנים, שזה מוגבל ומוגדר, עד שזה מזדכך.

ממילא, לגבי השאלה ששאלנו, מה יהיה עם מי שהתחייב כרת כמה פעמים? כגון, אם הוא אכל חמץ חמש פעמים. אז אם נניח שעל אכילת החמץ פעם אחת הוא חייב עונש חמשים שנה, אז עכשיו יהיה לו מאתיים וחמשים שנה. עשר פעמים, חמש מאות שנה. וכן הלאה.

לרופא מומחה, והוא יתן לו סמים פחיים – חזקים – שטבעם שירפאוהו, וכי סלקא דעתך שמשום שוטה זה שקלקל, ישנה הקב"ה טבע עולמו [כע"ז דף נ"ה]. אלא עזיז רהטו, ורעיא חגירא אבי דרא חושבנא [שבת דף לב.], דלפי ענשו שהיה מקבל בעולם הזה בקיצור ימיו, לפי מדה זו היה קל ענשו ויסורי זיקוקו בעולם הבא, ואשריהו אם היה כן.

אבל אוי לו להאחר, שהכריח ע"י הטבע להבורא יתברך כביכול להחליף עמו, שיקבל החוטא עונש נצחי בעולם הבא, בעד עונש עובר העולם הזה, שלא היו רק בקיצור ימיו. דלפי אומד זה, יאריך ויוקשה ענשו ויסורי זקוקו בעולם הבא, כדי לנקות הניצוץ יפה קודם שיכבה לו הנר התחתון, הוא הנפש הבהמיי בחיוב כרת הנ"ל.

בעל תפארת ישראל, אומר כאן יסוד חשוב מאד, דבר אשר מאד ייחודי לו. האמת היא, כי לא מצאתי לו חבר. לא רק בנדון כריתת דור ששי ושביעי שלו, כמו שאמרנו מקודם, אלא גם בנושא דידן כעת. אני מקדים ואומר זאת. התפארת ישראל, נפטר בשנת התקצ"ט. כבר במשך כמאתיים שנים, יש את ספרו בעולם, ולא ראיתי אף אחד שמביא זאת. נראה לי, כי החידוש הזה שלו, לא נתקבל. ועוד מעט נראה בלנ"ד, כי גם 'סוגיין דעלמא' אינה כמותו. אבל בכל אופן, הוא אומר כאן דבר חשוב. ישנו בעולם, טבע. הטב"ע בגימטריא אלהי"ם. הקב"ה לא משנה את הטבע סתם.

דרך אגב, הוא מציין שם, 'עייין מה שכבנו בפירושו בסדר נשים דף ק"פ ע"א' וכדלעיל. כאן המדפיסים – אפילו עד זמנינו – נתרשלו. כולם מעתיקים זאת, 'סדר נשים דף ק"פ ע"א', אבל היכן תחפש זאת? בדפוס הישן, הדבר אכן היה בדף ק"פ ע"א, והם השאירו זאת כך. מעתיקים זאת הגם שכבר נשתנה הדפוס בכלל. אבל מי שירצה לראות זאת בפנים, אצלינו זה במסכת קידושין פרק ד', בפירושו 'בועז' [אות ד']. בדפוס המצוי שלנו, זה בדף פ"ז ע"ב.

הוא כותב שם בזה"ל, ה'טב"ע, הוא לשון 'מְטַבֵּעַ' עובר לסוחר, שאין המלך פוסלו רק מדוחק גדול וכו'. כי כך רצה הקב"ה, שאעפ"י שיהיו עושי רצונו, ויעשה להם נסים כשאינן ידם מגעת. אעפ"כ כל עוד שיוכלו להעזר בכח הטבע. אין סומכין על הנס, ויהיו חגורי חרב עושי מלחמה, חורשים בזמן חרישה וקוצרים בזמן הקציר, כדרך שהעולם נוהג וכו'. הוא מאריך שם על הנושא הזה.

'כי שמי בקרבו, דהטבע בגמטריא אלהים. וכחה כח אלהים וכו'. כאן הוא רומז לכך. הכוונה על הטבע. ידע משה רבינו ע"ה שלא ישנה הקב"ה כחה כי אם לעתים רחוקים, כשאי אפשר זולתה יעוש"ב.

בכל אופן, כך בעל תפארת ישראל כותב, לגבי המחוייב כרת, 'וכי סלקא דעתך, שמשום שוטה זה שקלקל, ישנה הקב"ה טבע עולמו'?

כך הוא אומר, כי אם הרשע הזה חייב כרת, ובאה עליו מחלה, והוא קורא במהירות לרופא, אשר נותן לו תרופות. מה אתה רוצה? שהתרופות לא יעזרו? ישנו טבע. ולפי הטבע, התרופה צריכה לעזור. הקב"ה לא משנה את הטבע. אם האדם לא רוצה למות, טוב, תמשיך לחיות עוד עשר שנים, כמה שאתה רוצה, עד מאה. שיחיה. אולם לא תברח ממני. אדרבה, העונש שלך יהיה הרבה יותר גרוע. אם היה מת מן המחלה הזאת, הדבר היה כדאי לו. שוה לו. אבל עכשיו, שהוא מתחכם על כך, ולוקח תרופות ונהיה בריא, יקבל עונש כפול ומוכפל בעולם האמת.

שאלה מהקהל: וכי האדם יכול להתגבר על חיוב כרת, שזאת גזירת ה'?

תשובת מרן שליט"א: כך הוא לדעת בעל תפארת ישראל. זאת בדיוק הנקודה, אשר רצוני לעמוד עליה. אכן מפליא שהוא כותב ככה, צריכים לעמוד על זאת, אולם אני רואה שהזמן כבר קצר, אינני יודע האם אספיק להרחיב על כך בשיעור זה.

עד כדי כך, שכאשר אמרתי זאת פעם בנוכחות כמה תלמידי חכמים, אחד מהם אמר לי, כי

שערי יצחק – השיעור השבועי

נוספות. הרי יש שלושים וששה כריתות בתורה, כמבואר במשנה במסכת כריתות [פרק א' משנה א', והרמב"ם [בפ"א משגגות הלכה ד'] מונה ארבעים ושלוש כריתות.

אבל צריכים לדעת, איך יהיה אם האדם איננו יודע שהוא חייב כרת. כמו כן, הרי כרת הוא רק במזיד, א"כ אם אדם למשל אכל בשוגג חמץ בפסח, על כך בין כה וכה הוא לא חייב כרת. אבל תשמעו דבר מפליא, פלא עצום. לפי דברי התפארת ישראל – אמנם הוא מדבר על רשע, אבל חושבני כי לפי המהלך שלו – גם אדם שהוא צדיק וירא שמים, אדם מן השורה, יש לו לחשוש שהוא חייב כרת רח"ל.

אפילו רב יוסף, וכי יש לנו צדיק יותר ממנו? בכל זאת כאשר הגיע לגיל ששים, עשה סעודה, כי נִפְקֵי לִי מִכֶּרֶת, כמו שהקדמנו. וכי רב יוסף חשוד? אם רב יוסף חשש, שמא הוא חייב כרת, מה יעשו איזובי הקיר? רב יוסף עשה סעודה בגיל ששים, הדבר סימן כי היה לו צד, אולי הוא חייב כרת. על מה ולמה? חס ושלום. מה אפשר להגיד עליו? אלא הנקודה היא, כי אכן כן. אגיד לכם שתי דוגמאות. אנחנו לא חושבים על זאת.

שאלה מהקהל: אולי זה לא עכשיו, אלא יִפְרַת בגלגול הבא?

תשובת מרן שליט"א: יפה. אבל אם כן, השאלה בכלל לא מתחילה. נשאל לגבי רשעים, למה הם לא מקבלים כרת? והתשובה תהיה, כי אולי בגלגול הבא הם יקבלו את ענשם זה. אכן מה שאתה אומר הוא אמת, וממילא השאלה שלו בכלל לא מתחילה. ישנן כמה וכמה תשובות, לגבי השאלה הזאת שלו. ישנם עוד תירוצים על השאלות האלה, ובלנ"ד נדבר עליהם.

הנה רבינו יונה כותב דבר מבהיל, בספרו שערי תשובה [שער שלישי]. וז"ל, והחלק השני, שנכרתים מן העולם הזה והעולם הבא, כגון העובד עבודה זרה. והעושה עבירות בפרהסיא. כעת תשמעו, והבוזה את התורה. כגון המבזה את לומדיה ואוהבי השי"ת. והפר ברית בשר.

התפארת ישראל כתב זאת רק לתשובת המינים... לדעתו, בעל תפארת ישראל לא התכוון לכך ברצינות, אלא זאת תשובה למינים. לסתום את פיהם.

אולם לא נראה לי, שהתפארת ישראל נתכוון לכך. נראה כי כך הוא חשב, לפום קושטא, משום מה.

המפליא ביותר הוא, כי אף אחד לא עמד על הדברים שלו. בכל אופן, בכל הספרים שחיפשתי, לא ראיתי. רק בדורנו, ישנו ספר בשם שאילת החיים, הוא היחידי שהביא אותנו, והוא ג"כ מתפלא על מה שהוא כותב, ומנסה להגיד איזה חילוקים. עכ"פ ודאי זאת לא ה'סוגיין דעלמא'.

מכיון שהזמן קצר, וצריכים להסביר זאת בהרחבה, אינני יכול בתוך כמה רגעים לדבר על כך.

שאלה מהקהל: לפי זה, אדם שהוא חולה, לא ילך אל הרופא?

תשובת מרן שליט"א: יפה. נכון. אבל יכול להיות, שהוא מדבר רק לגבי רשעים. אתה שואל שאלה טובה.

טוב, אם כבר דיברת על כך, [נאמר זאת בכמה מלים]. אכן הדבר נכון. אין דבר כזה. אדרבה, כתוב כי ניתנה רשות לרופא לרפא [עיינן ברכות דף ס' ע"א]. ולא רק זאת, יתירה מכך, כתוב בפוסקים שאדם אשר ח"ו איננו הולך אל הרופא, אזי הוא מתחייב בנפשו. ויותר מזה, כתוב שעליו לחפש שיהיה רופא מובהק.

שאלה מהקהל: מה הדין היום שיש רופא טבעוני, וכל מיני רופאים לא קונבנציונליים? **תשובת מרן שליט"א:** שיחפש את כל הרופאים.

הערות הרה"ג משה שליט"א: אבל זה רק אם הוא יודע בודאי שהוא חייב כרת, זה לא לגבי כל אדם.

תשובת מרן שליט"א: יפה. הרב משה אומר, שמא אם הוא יודע שהוא חייב כרת, שלא יעשה זאת. משא"כ אם האדם בטוח, שלא אכל חמץ בפסח. ולא חטא באיסור נדה ועריות

זאת גמרא במסכת סנהדרין ודף צ"ט ע"א. לגבי 'מפר ברית בשר', רש"י מסביר כי הכוונה למי שאינו מקיים מצות ברית מילה, וישנם כאלה המפרשים למי שמושך ערלתו. בסדר. אבל 'הבוזה את התורה', זהו דבר שאיננו פשוט.

לאחר מכן ובאות קנ"ג, כותב השערי תשובה בזה"ל, עוד אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כי יש בכלל מה שכתוב 'כי דבר י"י בזה', המדבר בדברי תורה במבואות המטונפות. וכל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. והקורא בספרי מינין. נו, א"כ הדבר כבר נוגע ושייך לרבים שהם שומרי תורה ומצוות.

אודות חידוש מפליא שכתב בספר הגן, כי מי שאינו מתפלל במקום קבוע עם ציבור, חייב כרת ח"ו. ברם, תשמעו חידוש יותר גדול. מי שאיננו מתפלל בציבור, חייב כרת. שמעתם דבר כזה? כמעט אף אחד לא היה יודע מכך, לולא שהגר"ח קניבסקי זצ"ל פירסם זאת בספרו ארחות יושר וענייני תפילה, דף ק"ז, ומאז בספרים רבים מביאים זאת ממנו.

וזה לשונו שם, כתב בספר הגן – והוא מוסיף ב'סוגריים', המחבר היה קדמון מאד, ומובא במג"א סימן צ"ח. הגר"ח מצא צורך לכתוב זאת, בכדי שלא יגידו שהוא הביא זאת מאיזה ספר לא מוכר, והאם הספר הזה הוא מוסמך.

וכל אדם יאמין – תשמעו דבר מדהים ומעורר – שהדלות ויקרות ומיתת בניו ח"ו באים לאדם, ואין לו הצלחה במשא ומתן שלו, בעבור שאינו מתפלל במקום קבוע וכו'.

שמעתם? ישנם אנשים שאינם מבינים, מדוע לא הולך להם בעסקים? למה הם מפסידים על ימין ועל שמאל. מדוע יש להם קשיים בפרנסה. וכן רח"ל מיתת בניו, ודלות. וכן יקרות.

לא מובן במדויק, מהי כוונתו במלה 'יקרות', אבל כנראה כוונתו, שכל דבר עולה לו ביוקר. כאשר הוא רוצה לעשות משהו, הוא לא מצליח לקבל זאת, לקנות את החפץ, רק ביוקר.

הסיבה לכך, כי הוא אינו מתפלל במקום קבוע. שמעתם? כתוב במסכת ברכות ודף ו': ובפוסקים

שהאדם צריך לקבוע מקום לתפילתו, א"כ צריך הוא להאמין כי זהו העונש שלו על כך.

ואם חס ושלום מתפלל יחידי בביתו, אזי מביא התפילה, דוגמת הקרבן לשדים. התפילה הזאת, רחמנא ליצלן, הולכת לחיצונים.

בעת תשמעו דבר מבהיל, אשר כל שומעו תצילנה שתי אזניו.

לגבי מי שמתפלל ביחידות, הוא ממשיך, וחייב גם כן כרת בר מינן.

ואם הוא חי – אם הוא לא נכרת, רואים שבכל זאת הוא חי – אף שמתפלל כמה פעמים בביתו, אז יורד מנכסיו, ועני חשוב כמת. או שבניו מתים בחייו ח"ו, דג"כ חשוב כמת.

והירא והחרד לדבר ה', והרוצה לזיז מהדלות ומיתת בניו, וכ"ש ממיתת עצמו, יעשה לו מקום קבוע אף בישוב, להתפלל תמיד במקום אחד עכ"ל.

מוסיף על כך מדנפשיה הגר"ח קניבסקי, ומובן שכל הנ"ל, במקום שאין אונס. אין המדובר, כאשר הוא אנוס. והנזהר מרצון, הקב"ה משמרו אף מאונס, כדאיתא במו"ק ודף ה' כל השם אורחותיו בעוה"ז זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה, שנאמר (תהלים נ', כ"ג) וְשֵׁם דְרָךְ אֲרָאֲנוּ בְיַשַׁע אֱלֹהִים.

לולא הגר"ח קניבסקי, מסתמא לא היו יודעים זאת. הוא אשר פירסם את זה. ובא מישהו ושאל אותו, הרב, למה? ומהו המקור?

הדבר מובא בספר אריה שאג [ענייני תפילה, אות ד'] בזה"ל, הרב (שליט"א) [זצ"ל] הביא בספר ארחות יושר, בפרק תפילה מספר הגן, שאם מתפלל בביתו ביחידי, חייב כרת ל"ע. וצ"ב מה מקורו, ומדין מה חייב כרת.

תשובה. מצוה להתפלל בציבור אם יכול.

מישהו מבין, מהי התשובה? אינני יודע. נראה כי זאת תשובה, לגבי שאלה אחרת... זאת לא תשובה על השאלה הזאת.

לאחר מכן מובא כך, ובפעם אחרת ענה, שמבזה את הקב"ה ואת הציבור.

הדברים קצת סתומים וחתומים. שאלו אותו, שתי שאלות. א' מהו המקור, ועל כך הוא לא

אם אגיד להם, מקור מהזוה"ק, הם יגידו שזה לא בשבילם. לא במדרגותיהם.

על כן, אביא להם ראייה מן התורה. שידוע, שהתפילה שלנו, במקום קרבן. ובקרבן כתיב באחרי מות ויקרא י"ג ג'–ד' איש אשר ישחט מחוץ למחנה וגו' ונכרת האיש ההוא וגו'. הוא שוחט שחוטי חוץ. זהו פסוק מפורש. והקרבן בא לשדים, כדכתיב [שם ז'] ולא יזבחו לשעירים, חוקת עולם לדורותם. וקשה, האידך יהיה אם המקדש חרב? מה יהיה בזמן שאין ביהמ"ק?

בית מקדש חרב בעוה"ר. כעת אנחנו בימי בין המצרים.

אלא, הבית הכנסת שלנו עכשיו, במקום מקדש. כמ"ש יחזקאל [י"א, ט"ז] ואהי להם למקדש מעט, והתפילה היא במקום קרבן.

זאת לדידיה ראייה מן התורה. כך הוא אומר. ואם כן, כשם שקרבן הנשחט חוץ למקדש, היה עונש כרת, והקרבן היה לשדים, אף עכשיו בתפילה כן. ולכן צריך להיות בבית הכנסת, או במקום קבוע שהוא דומה לבית הכנסת. ואם ח"ו מתפלל ביחידי בביתו, אזי מביא התפילה דוגמת הקרבן לשדים כנ"ל. וחייב גם כן כרת ב"מ.

חושבני, כי הסיבה שאף אחד לא הביא את ספר הגן – מביאים אותו בספרים, בכמה וכמה עניינים, אבל את העניין הזה, כמדומני אף אחד לא העתיק – אני מניח כי זהו מפני שהדבר לא היה נראה להם. לכן אף אחד לא הביא אותו. השמיטו אותו, נראה כי בכונה לא הביאו אותו. ע"כ עדיף היה להם שלא לדון על כך, האם זאת ראייה או שאין מכך ראייה.

בכל אופן, לענייננו אני רק אומר, כי ישנו צד כזה, שח"ו ישנו מצב שאדם יהיה פחות או יותר ירא שמים ושומר תורה ומצוות, אשר רח"ל יכול להיות שהוא חייב כרת. אם כדברי בעל ספר הגן, אם לפי רבינו יונה שהקדמנו.

או שישנם דברים, שהקב"ה מחשיבם כך. ישנם לפעמים כל מיני דקדוקים, שהאדם לא שם לב, דש בעקביו.

ענה. ולגבי השאלה השנייה, מדין מה הוא חייב כרת? על זאת הוא ענה, כי 'הוא מבזה את הקב"ה ואת הציבור'. לא כל כך מובן. בזיון להקב"ה? ומבזה את הציבור? מה שהוא לא בא לביהכ"נ, זה כי הוא עצלן, או אינני יודע מה. לא חסר סיבות ותירוצים.

שאלה מהקהל: אולי אפשר להסביר, כי מ"ש הגר"ח קניבסקי, כי 'הוא מבזה את הקב"ה ואת הציבור', שזהו בגלל שאנשים מחכים למניין. תשובת מרן שליט"א: א"כ נפקא מינה, אם ישנו שם ציבור גדול, אזי הוא לא חייב לבוא. כתוב שהוא 'מבזה את הציבור', היה צ"ל 'שיתבטל המניין'. אבל הוא לא כתב זאת. חוץ מזה, וכי יהיה חילוק? אמנם ישנו עניין של 'ברב עם', אבל על כך שיתחייב כרת? הדבר נראה בלתי מובן.

ברם, מי שיפתח את ספר דרך הגן בעצמו, יראה את המקור של דבריו.

שאלה מהקהל: אבל כתוב בהלכה משהו, לגבי מי שיש לידו בית כנסת, ואינו מתפלל שם.

תשובת מרן שליט"א: הוא נקרא שכן רע. בסדר. יש בו משהו גרוע. אבל לא עד כדי כך. כרת?

פתחתי את הספר דרך הגן ודרך משה, עמ' ל"א – ל"ב, וראיתי את דבריו בפנים. זהו דבר מעניין. ה'הסתכלות' של מחבר הספר הזה.

הוא מביא את הגמרא בברכות [דף ז' ע"ב] כל הקובע מקום לתפילתו, אויביו נופלים לפניו. וז"ל, דרש בכתבי האר"י ז"ל, אויביו, הם המשחיתים היונקים מתפילה. ונופלים לפניו, שאין להם שום יניקה מתפילתו, ולא יזיק שום אדם מישראל. וכל אדם יאמין, שהדלות ויקרות ומיתת בניו ח"ו באים לאדם, ואין לו הצלחה במו"מ שלו, בעבור שאינו מתפלל במקום קבוע.

ואביא לך ראייה, מן התורה. הנה, כאן. זהו המקור שלו. מלבד מה שיש בזוהר, ובכתבי האר"י ז"ל. הוא אומר, אני לא אגיד לך, מכתבי האר"י ומהזוהר. והסיבה היא, מפני שהמוני עם אמרו, שאין להם עסק בנסתרות.

*

תשמעו דרך אגב, מה שהוא – ספר הגן, דרך משה – כותב בהמשך. וז"ל, ולמה באמת אני מוסר נפש על זה?

ברצונו להסביר, מדוע הוא מדבר על כך, בצורה כ"כ חזקה?

שהקב"ה הקרה מעשה לידי, כדי להוכיח בזה לזכות הרבים. שפעם אחד באתי ליישוב שכולם קצבים ומוכרי בשר, ולא הלכו לבית הכנסת. כידוע, הקצבים צריכים לעבוד בשעות הבוקר המוקדמות, בכדי שיהיה לציבור בשר טרי. על כן, הם לא הלכו לבית הכנסת.

ושאלתי אותם, אחי, למה אין אתם הולכים לבית הכנסת להתפלל?

השיבו לי, שצריכים למכור בשר שלהם. ואמרתי להם דרך שחוק, כתיב [ותהלים ס"ה, ג'] 'שִׁמְעַתְּ תַפְלָה עֲדִיךָ, וְהִדַּרְתָּ כָּל בָּשָׂר יְבֹאוּ'.

דהיינו תחילה צריך לשמוע את התפילה בביהכ"נ שהוא ביתו של הקב"ה, וזהו עדיך, ורק אח"כ תזר הכתוב לומר כל 'בשר' יבואו. רק לאחר מכן תתעסקו בבשר...

*

דרך אגב, מחבר הספר הוא אשכנזי, שמו מהר"ר יצחק ב"ר אליעזר ממונקאטש, ודיברנו [בשיעור מוצש"ק חוקת ובלק התשפ"ג] לגבי האשכנזים הסוברים כי אסור לעשות מליצות מן הפסוקים. הנה הצדיק הזה, עשה מליצות בפסוקים. הוא לא חשש.

אינני יודע, מדוע כיום גדולי תורה אשכנזים, חושבים שהדבר אסור? כתבו בשם הרב שטרנבוך, שהוא נסע עם נהג מונית, וכשאמר הנהג כאשר היה רמזור אדום, את הפסוק [במדבר כ', י"ח] 'וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדוֹם, לֹא תַעֲבֹר בּוֹ, הַרְבֵּי שְׂטָרְנָבוֹךְ אָמַר לוֹ, תִּשְׁמַע, אִם תִּמְשִׁיךְ לַהֲגִיד כְּכֹה, אֲנִי לֹא אֶסַע אִתְּךָ יוֹתֵר'.

וכך כתבו שאסור בשם הרב זילברשטיין, וכדלקמן. לדבריו, גם אם נגיד שמותר לעשות מליצות מפסוקים, אבל לא כשמשנים עי"ז את הניקוד. זה אָדוֹם, וזה אָדוֹם' [עיין בשיעור חוקת ובלק התשפ"ג].

הערה מהקהל: שמעתי שהגרי"ש אלישיב מאב התנגד לכך. היתה איזו חנות, עם שם כזה של מליצה מפסוק, והוא אמר לא לקנות משם וכו'. הוא לא אהב זאת.

תשובת מרן שליט"א: כמדומני שהמדובר הוא במה שלפעמים עושים פרסומת מן הפסוקים. בזה לכולי עלמא אולי ישנו בכך זלזול, לעשות פרסומת מן הפסוק.

הבאתי זאת בס"ד בספר נפלאות מתורתך [עמוד רל"ד], לגבי הפסוק [במדבר כ"ז, ז'] 'בְּיַד פְּנוֹת צֶלְפָחָד דְּבָרְתָּ, בְּזֶה ל', וראיתי אחר זמן לאחד מרבני זמנינו, שחילק לומר דמכל מקום מליצה המשנה את הניקוד, כגון במקום אָדוֹם אָדוֹם, הרי זה סירוס הפסוק ואסור, כיעויין קול ברמה מנחם אב היתש"ו דף י"ט כ'.

אבל הרואה יראה במקורות שצייננו, דאף בכי האיי גוונא מקובל להתיר, ואפילו בשינוי אותיות. ואין זה נחשב סירוס, כיון שניכר ומוכן שאין כוונתו לקריאה אלא למליצה. וכשם שהמגיהים סת"ם קורין כפי הכתיבה ולא כפי הקריאה, כיעויין בתוספות ברכות דף יג. ד"ה בקורא להגיה, ובמ"ש בס"ד בשלחן ערוך המקוצר חלק יורה דעה הלכות כתיבת ספר תורה סימן קס"ה סעיף כ"ד.

והנה אנחנו רואים כאן במפורש, כי החכם האשכנזי הקדמון הזה, עשה מליצה מן הפסוק, דרך שחוק, וכמו שכתב בהדיא.

והרי בדברי ספר הגן יש שינוי מן הטעמים, כי לפי הטעמים, תיבת עדיך אינה קשורה למעלה, אלא להמשך, עדיך כל בשר יבואו, וזה משנה את המשמעות. ואם כן הרי זה דומה לשינוי ניקוד, ואעפ"כ לא נמנע.

ולשמחתי הרבה, ידידנו רבי אלון גרטי הי"ו הראה לי, כי אף האדמו"ר מגור כבר אמר זאת. גם אצלו היה פשוט, שהדבר מותר. חיפשתי ומצאתי את המקור בספר טיב הקהילה [עמ' ש"ב], שהביאו זאת בשמו.

כתוב שם בזה"ל, אחד מגדולי ישראל אמר פעם, שניתן ללמוד מן הרמזור, את מדת הסבלנות. הנה חש אתה לדרכך, הדרך אצה

הוא אומר, למה הוא כ"כ מוכיח, ומוסר נפש על כך?

ונתגלגל הדבר על ידי, תוכחת שהוכחתי להם על זה. התודה אחד מהם לפני, ליתן לו תשובה. ואמר בזה הלשון, אשריכם רבי, שאתם גוזרים שלא יתפלל שום אדם בביתו. הקצב אמר לי, תודה רבה לך הרב, שהוכחת אותנו על העניין הזה.

שפעם אחת התפללתי בביתי, היה לי בהמה טריפה, ובא נכרי אחד לקנות בשעת קרית שמע, ולא רציתי להפסיק. הוא התפלל בביתו. ורמזתי לאשתי, לקצוב לנכרי בשר. והיתה מקלקלת הבשר, כדרך הנשים שאינם בקיאים לקצוב כאנשים. היא לא מומחית, איך לחתוך את הבשר. קלקלה אותו.

וחטפתי הגרון מידה, וקצבתי בעצמי הבשר, ובא הרצועה שלתפילין תחת הגרון ונחתכה לשנים. מרוב הלחץ והמהירות שלו, קרה לו מכשול העון הזה, כי בטעות הוא חתך גם את הרצועות שלתפילין שלראש, שמשתלשלים קדימה.

והתפללתי בעוה"ר בחצי רצועה, ולא היה השיעור כראוי להיות בימין עד הטבור ובשמאל עד החזה, לפי דעת הט"ז [סי' ל"ג סק"ו] אינו מועיל אפילו קשירה בפחות משיעור אורך כנ"ל.

ותיקנתי לו תשובה קלה, לקבל על עצמו מיום הזה ואילך, שיהיה לו 'חתיכה דאיסורא' להתפלל בביתו, כי אם ילך לבית הכנסת או למקום מיוחד להתפלל אפילו ביחיד.

אנחנו רק התחלנו את הנושא, של רפואה באיסור כרת, אולם כעת לקראת סיום השיעור נעבור למשהו מעניינא דיומא.

שאלה מהקהל: איך יתכן לומר כי המתפלל ביחידות חייב כרת רח"ל, הרי ברמב"ם ובשלחן ערוך או"ח סי' צ' סעיף ט' כתוב הדבר בלשון 'ישתדל'.

תשובת מרן שליט"א: נכון. יש הסוברים ומסבירים שזו אינה ממש חובה, אלא רק השתדלות, כפשטות הלשון. אבל אין הדבר

רצה לפניך, רוצה אתה להספיק כל מה שתכננת בזמן קצר. והנה נתקעת. משהו פתאום לא דופק בדיוק, התכנית אינה ממשיכה כמצופה, יש כאן רמזור אדום. אי אפשר כעת לרוץ אל תוך הכביש, זה מסוכן, צריך פשוט להמתין.

הפתי נוטה לחשוב, שהרמזור מבקש רעתו, ויש לו אפילו על כך הוכחה חותכת. מדוע זה התהפך הצבע לאדום, בדיוק ברגע שאני היגעת? אין זאת, כי אם הוא חפץ ברעתי... אבל החכם יודע ומבין שיש סדר בחיים, כל כמה דקות מתחלף צבע הרמזור לפי התכנית שתכנתו בו, כך הם החיים. צריך הרבה סבלנות...

מסופר על האדמו"ר מגור זצוק"ל בעל בית ישראל, שכידוע היה מטייל ברחובות עיר הקודש בשעות של טרם שחר, כאשר הכל נמו את שנתם, והיו הרחובות ריקים מאדם. ובהגיעו לחציית כביש שהיה בו רמזור אדום, אף כי כל הכבישים היו ריקים לגמרי, נעמד והמתין עד שיתחלף לירוק. למה? הרי אין אף אחד? הלוא אין נוסעים, ולא כלום?

ואמר, שכאן צריכים לעבוד על מדת הסבלנות. וכשאומרים להמתין, יש להמתין.

בהזדמנות אחת המליץ על כך בשנינותו בפסוק [במדבר כ', י"ח] 'ויאמר אליו אדום לא תעבור ביי', הרמזור האדום אומר אליך, "לא תעבור ביי". [קונטרס טיב המעשה, ח"א עמוד ל"ג].

א"כ אני רואה, כי גם אצל האשכנזים בעצמם, ישנם כך וישנם כך.

הערה מהקהל: שמע מינה כי אצל חסידי הבעש"ט, יותר מקילים בכך.

תגובת מרן שליט"א: חסידים ואנשי מעשה. אדרבה הם היו צריכים יותר להחמיר בכל כגון דא. חוץ מזה, בעל ספר הגן הוא חי הרבה שנים לפני הבעש"ט.

שאלה מהקהל: מה עם סיום הסיפור, של בעל דרך משה?

תשובת מרן שליט"א: נכון. זה לא נגמר שם. אתה צודק, הזכרת לי.

מוסכם, רבים כתבו שהדבר לא דוקא וכו' וכתבו כמה ביאורים בדבר, ועייין פסקי תשובות שם בסימן צ' דף תר"ץ אות ח' באריכות, ובהערה פ"ה שם.

תגובה למכתב בעניין הסיפור עם הרמב"ם שכאלו ביקר בתימן וכו', ולמכתב נוסף המכחיש את הסיפור על החזו"א שהובא לפניו ס"ת בן 2500 שנה.

נקדים מה שידידנו הרב אבישי מהאצרי הי"ו, בנו של הרב יואב הי"ו, כתב אלי בזה"ל, לכבוד מרן שליט"א.

רציתי לצרף את הסיפור שמרן שליט"א הביא בשיעור האחרון, שראיתי מזמן וחרה לי, תודה רבה שכבודו דחה זאת. כוונתו לגבי הסיפור עם הרמב"ם, שכביכול ביקר בתימן וכו' ושאלו נבילות וטריפות חס ושלום.

הוא הביא זאת מן הספר אוצרות התורה [שמיני דף קכ"ג], מחברו הוא הרב אליהו חיים הכהן וב"ב התשס"ט, שגם הוא העתיק את הסיפור הזה. האחד מעתיק מן השני, מבלי לבדוק ולשים לב. אין ביקורת.

כמובן, כפי שאמרתי לכם בזמנו, הם עירבבו את הסיפור. לא ידוע, לא שמענו על זאת, שהרמב"ם היה בארץ תימן מעולם. כן היתה איגרת תימן, ושאלות ותשובות, קשרים וכו', אבל לא שהרמב"ם בעצמו היה שם. הפרטים שבסיפור, אינם מדויקים.

אומרים כי הדרשנים, וכן העורכים, מוסיפים הרבה פרטים לסיפורים.

הבאתי כבר בעבר, כי מישהו פעם סיפר בדרשתו איזה סיפור, והגר"י זילברשטיין שליט"א שהיה שם שמע זאת ושאל אותו, מה עשית לסיפור הזה? הרי הסיפור בכלל לא היה כך? הוא היה אחרת לגמרי.

אמר לו, הרב, אבל כבודו אמר לי, שאפשר לשנות עשרים אחוז מן הסיפור, ואני שמעתי מהרב עצמו את הסיפור הזה. ענה לו הרב זילברשטיין, אבל אני כבר שינית אותו בעשרים אחוז... כעת אתה משנה, עוד עשרים אחוז, ונהיה סיפור אחר בכלל.

אמנם לפעמים, ישנו עניין לשנות סיפור, בכדי שלא יזהו את האדם. בסדר. לעתים האדם ייפגע, אם יספרו זאת עליו, ע"כ צריכים להגיד פרטים אחרים, לא משמעותיים, כדי שהאנשים לא יקשרו ולא יזהו על מי המדובר. משא"כ אם זהו תוספת פרטים רק בכדי לקשט את הסיפור, כמו בנדון דידן.

לשמחתי הרבה, קיבלתי עכשיו מכתב ממישהו מהעיר לונדון, תשמעו מה שהוא כותב, שלום וברכה.

איך לע ידי בשהותי בארץ ישראל גיליון "שערי יצחק" פרשת קרח, שיעורי הרה"ג רבי יצחק רצאבי שליט"א, מלא וגדוש בתורה ובמוסר ובמנהגי מסורת תימן. ומובא שם סיפור, שסיפר הרב יעקב גלינסקי על החזון איש, שבדק ספר תורה בן 2500 שנה מתימן.

רציתי לדייק כמה נקודות כפי שאני שמעתי לפני 20 שנה מהרב יעקב גלינסקי.

א' שמסורת תימן הוא 2500 שנה ולא שהספר תורה 2500.

ב' הספר תורה הוא היה עתיק כמה מאות שנים. ג' אני זוכר שהרב גלינסקי סיפר שהחזון איש אמר שחזן מהחסידות ויתירות, הכל אותו דבר. גם החזו"א ראה, שישנם שינויים בחסרות ויתירות.

ולא כפי שהבאתם בשם הרב ולך שזה אות באות אותו דבר.

יה"ר שתמשיכו לזכות את עם ישראל.

דוד כץ, לונדון.

ברוך יהיה ויישר חיליה לאורייתא. א"כ מצויין. זהו אישור כולל, לכל מה שאמרנו. הנה הוא אומר, כי הוא בעצמו שמע בזמנו את הסיפור מפי הגר"י גלינסקי, והסיפור היה אחרת. א"כ מובן, כי העורך שינה את הסיפור.

בעניין הדין לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת וכו', כדת מה לעשות בשבתות קודש הללו [שבנוסח בלדי קוראים בס"ת פרשיות שונות משאר הקהילות] לגבי שנים מקרא ואחד תרגום.

דהחיוב בתורה, השמיעה והלימוד. כמו שאומרים בברכת אהבה, לשמוע ללמוד. והנה השמיעה היא בשבת מס"ת כשרה כתובה כדת וכהלכה. ולכן ילמוד מקודם בחומש, ויעלה בקודש לשמוע מס"ת. ואיתא בסוטה [דף לז:]: כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב ע"ש. כך הוא אומר.

נראה מדבריו שלא איכפת לו שהסדר הפוך, לשמוע ואח"כ ללמוד. ונראה שהוא מפרש שזה כדרך שמצינו זו וא"צ לומר זו.

אפשר לראות גם בספר פסקי תשובות [סימן רפ"ה אות א', עמ' תנ"א], שהביא ג"כ תחילה את הטעם העיקרי דלעיל, וכתב אותו בזה"ל, הגם שלפי פשוטן של דברים, תקנת קריאת שמו"ת עיקרה נתקנה בזמניהם, אשר מנהגם היה שכל עולה לתורה היה קורא בעצמו קריאתו, וכן היו מתרגמים בקריאה לשון תרגום, ולכן חייבו חז"ל שיהא כל אחד מוכן היטב, שאם יקראוהו לעלות לתורה יהיה בקי ומוכן לכך – כך הוא מביא, ומציין בהערה המקור מהגהות הרא"ם הורביץ – מכל מקום לא בטילה התקנה, כי עוד טעמים נאמרו על החובה להשלים כל פרשיות התורה לעצמו בכל שנה ושנה. וביניהם, כדי שיהא בקי בתורה. ולכן, זולת השמיעה מפי הש"צ בבית הכנסת, צריך לקרוא לעצמו עוד פעמיים וכו'.

מסתבר, כי העניין של לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור, הוא תלוי לגבי כל אדם לפי הציבור שלו. אין זה משנה, מהו כל העולם? אלא, לפי הציבור שהינך מתפלל איתו בבית הכנסת. על מה שהוא מתכונן. אם לבסוף לא יצא לו מאיזו שהיא סיבה, והוא הלך לבית כנסת אחרת, לפי מה שאמרנו הדבר איננו מעכב. אבל הוא, כפי מה שנראה לו, היכן הוא יהיה השבת, לפי הציבור הזה הוא צריך לקרוא את השמו"ת.

אולם מה יקרה, אם מאיזו שהיא סיבה, 'נעלמה' לו פרשה? כגון, אם היה בשבת אחת, במקום שקראו רק פרשת חוקת, ובשבת שלאחר מכן הוא במקום שקוראים פרשת

בכל אופן, הרב אבישי מהאצרי הי"ו ממשיך ומבקש במכתבו, רציתי בבקשה שמרן שליט"א יסביר בשיעור הקרוב הלכה למעשה, כדת מה לעשות בעניין 'ישלים פרשיותיו עם הציבור' בפרשיות אלו שרוב ה"ציבור" לא כמו הבלדי, או אם בלדי שמע כשאמי או הפוך, מה יעשה לכתחילה? (אולי תלוי בשיטות – כמובא במשנה ברורה "דרשו").

תודה רבה מראש.

תודה לרב שמקדיש מזמנו לשאלותינו בכל עת, ומחכים למוצא פיו.

הוא שואל, ועוד רבים שאלו, מה לעשות לגבי שנים מקרא ואחד תרגום? הרי כתוב, 'להשלים פרשיותיו עם הציבור', א"כ מהו 'הציבור'? הרי רוב העולם, קוראים פרשיות אחרות. אנחנו [בנוסח בלדי] קראנו בשב"ק זו את פרשת מטות, ושאר הקהילות קראו את פרשת פינחס. אם כן, לפי מה קוראים את שמו"ת?

הדין של 'ישלים פרשיותיו עם הציבור', מובא בגמרא בברכות [דף ח' ע"ב], ובגמרא לא כתוב על כך טעם. ורבינו חננאל אומר, כי הסיבה היא, שכאשר יקראו לאדם לקרוא בס"ת, הוא יהיה מוכן וידע את הקריאה. זהו הטעם של רבינו חננאל, לגבי להשלים וכו', והבית יוסף הביאו בסוף סימן רפ"ה.

לגבי מה שהרב אבישי הי"ו מציין, 'דרשו', מובא שם [במילואים דף 21] כך, הטעם שתיקנו לקרוא שמו"ת, כתב הב"י בסוף הסימן שהוא כדי שיהא רגיל במה שהציבור קוראים. והלבוש כתב שהוא כדי שיהיה בקי ורגיל בתורה. טעם נוסף כתב ערוך השלחן, שבלימוד התורה יש חיוב וכו'.

בעל ערוך השלחן [סימן רפ"ה סעיף ב'] הביא תחילה את דברי הגמרא, לעולם ישלים אדם פרשיותיו וכו' אפילו עטרות ודיבון וכו', וכתב בזה"ל, לא נודע לנו טעמו של דבר, ובוודאי בשעה שתיקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן ג"כ תקנה זו, שכל אחר יקרא שנים מקרא ואחד תרגום. והלבוש כתב, כדי שיהא בקי בתורה ע"ש. ואין זה מספיק כמובן. ונראה,

פינחס, 'נעלמה' לו פרשת בלק, כמובן שהוא חייב להשלים את הפרשה הזאת. אפילו שהוא לא שמע אותה בקס"ת בציבור, באופן אישי עליו להשלים.

אבל השאלה היא, מתי להתחיל? הרי הכי מאוחר, אפשר להשלים זאת עד שמחת תורה. ישנה דעה כזאת, המובאת בשלחן ערוך, 'יש אומרים עד שמחת תורה'. אבל אי אפשר להקדים, לפני כן. הרי לפני שקראו זאת בס"ת במנחה שלשבת, אי אפשר להשלים זאת. אם כן, הכל תלוי בציבור. כפי הציבור שהוא אמור להתפלל איתם. ולא משנה, מה שקוראים בכל יתר העולם.

הרי בעין זה מצוי שיש הבדל בין ארץ ישראל לחו"ל בפרשיות, בגלל יו"ט שני של גליות. ובכל מקום, קוראים לפי המקום, בלי להתייחס ל'רוב' ישראל.

ומי שכבר קרא פרשה זו, ולבסוף היה בשבת ושמע פרשה שלפניה, מסתברא שא"צ להכפיל. די במה שקרא בשבוע הקודם.

לגבי שני וחמישי, פשיטא שהדבר אינו משנה. מה שקוראים, זה בסדר. אפילו אם קראו בטעות, בשני וחמישי, את פרשת נח במקום פרשת מטות. הדבר איננו מעכב. הקריאה של שני וחמישי, היא רק בכדי לא ילכו שלושה ימים בלי תורה, א"כ בודאי שהמנהגים אינם משנים. אבל מבחינת שנים מקרא ואחד תרגום, כל אחד צריך להשלים את החסר בכל מקרה.

הדבר אינו כפי שישנם כאלה החושבים, שאם הוא 'בלדי' לדוגמא, והוא בפועל נמצא בישיבה, וקוראים פרשה אחרת, א"כ הוא צריך לקרוא כפי המנהג שלו. הדבר איננו נכון. כי לא משנה מהו המנהג שלך, אלא הציבור שאתה נמצא איתם, הציבור שתהיה איתם. הדבר מוכרח, לפי פירושו של רבינו חננאל, כי הסיבה היא כדי שאם יקראו אותו לס"ת וכו'. למרות שבפועל, אצלם החזן הוא שקורא. אבל לפי עיקר התקנה, הדבר צריך להיות כך. זה 'המודד'.

חוץ מזה, שישנם כמה וכמה טעמים עפ"י הסוד, לעניין שנים מקרא ואחד תרגום. כגון בספר תולעת יעקב, ובספר מפי חכמים דף קט"ו. אבל העיקר הוא, שהאדם חייב להשלים את שמו"ת, את כל הפרשיות. לא להקדים לפני, ואם הוא איחר, בלא"ה הוא יכול להשלים זאת עד שמחת תורה, כפי שאמרנו.

[לשון מהרח"כ זצוק"ל בשם טוב פרק י"ג מתפילה הלכה כ"ה, לכתחילה צריך להשלים הפרשה קודם שבת וכו', כדי שבזה יכנס לשבת והוא יודע בסדר הפרשה של אותה שבת, בכדי שיאמר [טעמים וחיידושים] מענייני אותה פרשה ע"כ. ובספרו קיץ המזבח פרשת מטות על פסוק [במדבר ל"ב, ג'] עטרות ודיבן, שונין הפרשה מקודם שתיכנס השבת, בכדי שבזה יוכל להתבונן בפרשת השבוע ע"כ. ובתשובותיו החיים והשלום אורח חיים סימן קי"ד, לא יפה מה שעושים קצת אנשים, שמאחרין הפרשה עד השבת עצמה, מכמה טעמי. דחושבין שהיא רשות, ואינה אלא חובה, ומתרשלין לשנות אותה קודם השבת, ולפעמים יארע להם אונס ואין שונין הפרשה לגמרי. ועוד, מחמת שלא שנו אותה, יבואו לקרות בספר תורה בציבור, ומבלבלין אותן יעו"ש. ולפי כל זה, צריך לשנות אותה הפרשה שישמע בשבת בבית הכנסת. וכך הוא מנהגינו פשוט, גם בתימן, אפילו במקומות שרוב בתי כנסיות היו שאמי, או בהיפך. איתמר.

דהיינו כגון שהבלדי קראו מטות, והשאמי קרא פינחס, הבלדי קראו שמו"ת של מטות וכדומה. יב"ן.]

שאלה מהקהל: אבל אם מזמינים אותנו לקרוא בס"ת במנחה שלשבת, הרי הוא צריך לדעת מה לקרוא במנחה? א"כ למה אסור להקדים שמו"ת שלשבת הבאה, לפני מנחה שלשבת זו?

תשובת מרן שליט"א: שהוא יהיה מוכן, רק לגבי הפיסקא הזאת, אבל הוא לא צריך את כל הפרשה. הוא יכול להתכונן, רק את הקריאה שלו.

שאלה מהקהל: אצלינו בבית, בשב"ק לאחר סעודת שחרית, היינו נוהגים להתחיל את הפרשה הבאה, שנים מקרא ואחד תרגום.

תשובת מרן שליט"א: יש שנהגו כך. אבל זה לא שהאבא היה קורא שנים מקרא ואחד תרגום, בכדי לצאת ידי חובת שמו"ת, אלא שהוא היה מלמד את הילד ומכין אותו. או בוחן אותו. זה משהו אחר. ועיין מ"ש בס"ד בשלחן ערוך המקוצר סימן ע"ד הערה י"ד ד"ה ואחד.

שאלה מהקהל: זירוז לידה, הוא איסור הלכתי, או קבלי?

תשובת מרן שליט"א: נכון שאין בזה איסור ממש מצד ההלכה, אבל כך פוסקים למעשה, ומטעם ששינוי הזמן משנה את מזל התינוק. אסור לנו להתערב בזה, אא"כ יש פיקוח נפש בעיכוב הלידה. הרופאים מזרזים תמיד לעשות זירוז, אבל אין לשמוע להם. רק כשיש חשש של ממש. לא חששות רחוקים.

זירוז טבעי שאינו מאלץ לידה, רק מסייע לכך, מותר.

והמקום ברוך הוא ינחמנו בציון ויבנה ברחמיו את ירושלם עיקו"ת בקרוב, אמן ואמן.